

Španski kralj Ferdinand iz 16. veka poslao je svoje podanike u inostranstvo sa naredbom: „Nabavite zlato, ako je moguće ljudski, ali uz svaku opasnost, uzmite zlato. Njegova izjava danas je tačna. **Zlato** ostaje jedna od najskupljih supstanci na svetu, ali njegovo rudarenje je jedan od ekološki i društveno najrazornijih procesa na planeti.

Oko 7% zlata kupljenog u svetu svake godine koristi se za industriju, tehnologiju ili medicinu. Ostatak završava u trezorima banaka i zlatarama.

Prelepi objekti i stabilna ulaganja vredne su stvari za stvaranje i posedovanje, a često imaju značajnu kulturnu vrednost. Ali ni jedno ni drugo ne može opravdati zapanjujući ljudski i ekološki danak iskopavanja zlata. U nedavnoj studiji, moje kolege i ja smo pokazali kako je moguće prekinuti rudarenje i umesto toga se u potpunosti oslanjati na reciklirano zlato.

Uprkos poboljšanjima u praksi **iskopavanja zlata** u prošlom veku i novim propisima osmišljenim da ograniče uticaje rudarstva, ova industrija nastavlja da uništava pejzaže na svim kontinentima osim na Antarktiku. U datoj godini, **rudnici zlata emituju više gasova staklene bašte nego svi putnički letovi između evropskih zemalja zajedno.**

Iskopavanje zlata takođe čini 38% godišnjih globalnih emisija žive, što uzrokuje da milioni malih rudara pate od hroničnog trovanja živom, što može izazvati iscrpljujuće bolesti, posebno kod dece.

Naše istraživanje je uključivalo modeliranje hipotetičkih scenarija u kojima bi potrošnja zlata mogla opasti na održiviji nivo. Koristeći trenutne stope recikliranja, ispitali smo potpuno kružnu ekonomiju zlata u kojoj je celokupna svetska zaliha zlata dolazila iz recikliranih izvora.

Čak i danas, skoro jedna četvrtina godišnje potražnje za zlatom se snabdeva recikliranjem, što ga čini jednim od materijala koji se najviše recikliraju na svetu. Proces reciklaže ne koristi živu i ima manje od 1% vode i ugljeničnog otiska iskopanog zlata. Otkrili smo da globalni pad eksploatacije zlata ne bi nužno poremetio bilo koju od tri centralne funkcije zlata u nakitu, tehnologiji ili kao investiciji.

Naš model je pokazao da se zlato koje se koristi u industrijske svrhe (uglavnom u stomatologiji i pametnim telefonima) može isporučivati vekovima čak i ako sutra prestane sva eksploatacija zlata.

Takođe smo otkrili da se **nakit** i dalje može proizvoditi od recikliranog zlata u potpuno kružnoj industriji zlata. Bilo bi oko 55% manje za obilazak, što bi i dalje ostavljalo više nego dovoljno za osnovne upotrebe.

Da bi ova budućnost postala stvarnost, investitori bi morali da ograniče svoju trgovinu na postojeće rezerve, a da ne dodaju novo iskopano zlato u svoju kasu.

Svet sa smanjenim zalihama zlata verovatno bi značio da bi potrošači plaćali više za isti

prsten od čistog zlata od 24 karata. Ali verovatnije je da bi se kupovina nakita prebacila na jeftinije (i izdržljivije) legure zlata koje su već popularne. I u budućnosti, potražnja za zlatom može opasti jer potrošači budu više zabrinuti za donošenje održivih izbora.

Uloga koju uloženo zlato igra u globalnoj ekonomiji verovatno bi nastavila da funkcioniše bez obzira na eksploataciju. Kao i renesansna umetnost, zlato je vredno upravo zato što je oskudno. Prekid iskopavanja zlata ne bi stavio tačku na kupovinu i prodaju zlata za bankovne trezore. Umesto toga, to bi učinilo postojeće zalihe zlata vrednijim.

Bez obzira na to da li je svetu potrebno zlato, naše istraživanje sugerise da svetu nije potrebno rudarenje zlata. Privatni investitori i centralne banke mogu se protiviti ovoj ideji. Američka vlada je, na primer, najveći pojedinačni vlasnik zlata na svetu, držeći rezerve od 11 (9,1) milijardi dolara. Ali prelazak na održivost je uvek teško dobijen i industrija zlata nije izuzetak.

Inspirisani drugim tranzicijama

Poput zlata, vađenje fosilnih goriva je takođe štetno po životnu sredinu. Ali za razliku od zlata, fosilna goriva obezbeđuju toplinu i struju kućama i preduzećima, struju za vozila i đubrivo za farme. Prelazak sa ovog resursa zahtevao je decenije istraživanja i ulaganja u tehnologije čiste energije.

Nasuprot tome, pronalaženje zamene za zlato ne zahteva nikakvo istraživanje. Nakit se može učiniti održivijim mešanjem zlata sa drugim metalima. Investitori se mogu osloniti na postojeće zalihe zlata i diverzifikovati na druga stabilna sredstva. A tehnologija može nastaviti da koristi reciklirano zlato kada je to prikladno.

Zatvaranje rudnika zlata je prvi korak. Ali mnogi regioni su postali zavisni od iskopavanja zlata, a samo zanatsko iskopavanje podržava čak 19 miliona rudara i njihovih porodica širom sveta, uglavnom u ekonomijama u razvoju.

Ovi rudari zaslužuju pravednu tranziciju koja osigurava da ne postanu kolateralna šteta u prelasku na održivost. Vlade moraju da obezbede snažnu zaštitnu mrežu za bivše rudare zlata i njihove porodice. To uključuje ponudu jeftine obuke i prekvalifikacije kako bi se osiguralo da rudari mogu pronaći posao u održivijim industrijama.

Koraci ka održivosti

Odgovorno povlačenje izvlačenja zlata će potrajati. Ali postoji nekoliko mera za početak tranzicije danas. Na strani potražnje u industriji, glavni brendovi nakita, uključujući Pandoru, već su se obavezali da će koristiti samo reciklirano zlato do 2025. Globalna tehnološka kompanija Apple je takođe nedavno postavila cilj da koristi isključivo reciklirane materijale do 2030. godine.

Na strani ponude, **rudarske kompanije** bi trebalo da počnu da povlače rudnike koji vade

samo zlato. Mnogi rudnici bakra proizvode zlato kao nusproizvod, što će se verovatno nastaviti i u budućnosti.

U međuvremenu, institucionalni investitori bi trebalo da prestanu da ulažu u nove rudnike zlata. To uključuje grupe poput [Svetske banke](#), koja je od 2010. uložila 800 miliona dolara (660 funti) u rudnike zlata u Africi, Aziji, Južnoj Americi i na pacifičkim ostrvima.

Menadžeri fondova koji su orijentisani na pravdu, kao što su oni koji nadgledaju fondove, trebalo bi da dodaju firme za iskopavanje zlata pored proizvođača uglja na svoje liste za otuđivanje. A centralne banke bi trebalo da preusmere svoje buduće investicije ka drugim stabilnim skladištima vrednosti, ili barem da nabavljaju isključivo reciklirano zlato.

Svet je ispunjen teškim kompromisima u pogledu održivosti. [Iskopavanje zlata](#) nije jedno od njih. Smanjenje ove industrije ističe se kao relativno lak način da se smanji uticaj čovečanstva na krhkoj planeti.